

בני דוד עלי

מכינה ישיבתית לצה"ל | ישיבה לבוגרי צבא | ישיבה גבוהה

יג' חשון תשע"ב

-שכתוב-

בס"ד

בושת פנים המפתח לירידת גשמים / הרב אליעזר קשתיאל

כבר שבוע אנחנו דורשים ותן טל ומטר לברכה, כבר שבוע אנו מתפללים שה' יוריד עלינו גשם משמים. התפילה היא דבר חשוב ומרכזי בהורדת הגשם אבל הגמרא בתענית עוסקת בעוד נושאים שצריך לעבוד עליהם כחלק מן המאמץ הרוחני והמוסרי שלנו שירד גשם. כי מעבר לעובדה שהוא צורך גדול, הגשם גם משקף לנו את מצבנו, ובמקביל לתפילה נכון לעיין במידות והתכונות שנמצאות במס' תענית.

הגמרא בתענית [דף ז:] אומרת שאין הגשמים נעצרים אלא בשביל עזי פנים "וימנעו רביבים ומלקוש לוא היה ומצח אישה זונה היה לך", יש קשר בין עזות פנים לבין עצירת גשמים, ואפשר לעשות גם משוואה הפוכה ככל שאנו מתרחקים מן עזות הפנים אנו עוזרים לכך שהגשם ירד. המהר"ל בנתיב הבושה בפרק ב' מבאר את הקשר שבין עזות פנים ועזות מצח לבין עיכובים בירידת הגשם. עזות פנים אומר המהר"ל זה "שהמצח הוא קשה ולא מקבל התפעלות", וכשלא יורדים גשמים כביכול השמים קשים כמו נחושת, נחושים שלא להוריד מטר. כשאדם עומד מול דברים עליונים, דברי תורה, מול השפעות של גדולי ישראל מול אידיאלים שמימיים הוא יכול, לקרוא אותם, להכיר אותם, אבל לא לתת להם לחדור לתוכו ולהשפיע על הנפש. יש לפעמים משהו קשה, משהו בביטחון העצמי החזק מדי, משהו בחוסר אומץ לפתוח את הלב, חוסר אומץ להשתנות. עקשנות לא להתפעל, לא להיות מושפע. נכון שיש דברים שלא טוב להיות מושפע מהם, אבל כשאנו עומדים מול השמיים, מול הגודל הרוחני, מול אמיתות, חשובה פתיחות הנפשית. להיות קשיי עורף זה להיות עם בטחון עצמי במקום הלא נכון, להיות עם תקיפות במקום שאינה נדרשת. ואנו מתפללים כל יום שה' יציל אותנו מעזי הפנים. ולא רק שיש עזי פנים, אלא ה' שתל בכל דור עזי פנים. זה דורש מאיתנו קצת העמקה למה יש עזי פנים בדור ובכל הדורות, מה התפקיד המדויק שלהם, ומה אסור לקחת מהם.

יש גמרא בחגיגה [דף יד'] בבחינת סתרי תורה, הגמרא אומרת שיש נהר עליון שנקרא דינור, נהר של אש, שיש מחלוקת אמוראים כלפי מי הוא מופנה, מי סובל ממנו, האם רשעים רגילים בגיהנום, או לפי רב אחא בר יעקב עפ"י ר' שמעון חסידא נהר האש מופנה כלפי "דורות שקומטו ללא עת". תשע מאות שבעים וארבע דורות שלא נבראו והיו צריכים להבראות וה' שתלם בכל דור "והם עזי פנים שבכל דור". המהר"ל מיד עושה חשבון ש974 חסר 26 כדי להגיע לאלף, ומבאר שהיה ראוי שמבריאת העולם עד שתינתן התורה יעברו

אלף דור. למה היה ראוי שיעברו אלף דור? כי באמת התורה היא מאוד שמיימית, היא מאוד עליונה, מאוד נבדלת מאיתנו, מאוד רחוקה, יש הפרש והבדל אדיר בינינו לבין התורה, וכדי להדגיש כמה התורה היא מאוד עליונה היו אמורים להיות אלף דורות עד שנגיע לתורה, כדי להבין כמה התורה רחוקה. מצד שני אי אפשר להשאיר את האנושות בלי תורה. אלף דור, בלי הדרכה מוסרית בלי הדרכות שמיימיות, אי אפשר לעולם להתקיים בלי תורה. לכן הפעיל ה' את מידת הרחמים, מידת החסד שרמוזה בשם הויה שמספרו 26, וה' ברוב חסדו נתן תורה לעולם אחרי 26 דורות. אבל יש את התוכנית האחרת, את המחשבה השניה, יש 974 דורות שלא נבראו שהיו אמורים להיבראות. דורות שהנושא שלהם היה צריך להיות המרחק בינינו לבין התורה והדורות האלו מפוזרים בין הדורות, והם עזי פנים שבכל דור ודור.

כאשר אנו יוצרים מרחק של זמן, מרחק של הכנה בינינו לבין הקודש אנו מבליטים את השמיימיות שלו, אם התורה היא דבר מאוד מובן מאוד אנושי וטבעי אומנם כולם יהיה מרוצים מן התורה כי היא מאוד נחמדה, ומתאימה לנו, אבל לא נכיר שהיא שמיימית שהיא דבר עליון ומופלא, אלא תראה כמו מחשבות של בני אדם. לכן חשוב שבתורה יהיו הרבה נושאים ובחינות שהם מעבר להשגה שלנו, שהם לא "מסתדרים" איתנו. יש בתורה הרבה דברים שנראים מוזרים לקוחים מעולם אחר. זה חשוב שיש את זה בתורה, זה יוצר מרחק בינינו לבין התורה, המרחק הזה מבליט לנו שהתורה היא עליונה, זה היה רע מאוד אם היינו מבינים מיד הכל. כל הדברים המוזרים שבתורה יש להם מטרה ליצור מרחק חשוב, אבל הם גם היוצרים את ההתנגדות לתורה את הזלזול בתורה, כי יש בה דברים רחוקים שנראים לא רלוונטיים ולא מתאימים להגיון ולמוסר. מה שיוצר באדם תופעה של מרד בתורה שהיא לא מתאימה לנפש ולחיים שלי, עזות פנים. עזות פנים כלפי התורה מבליטה את המרחק האדיר בין התורה לאדם, ובאמת התורה עליונה ושמיימית אך אין זה אומר שהיא לא קשורה אלינו, אלא שעלינו צריכים לעבוד קשה ולהשתנות כדי להיפגש עם התורה. קשה עורף שאינו רוצה לעשות שינויים- לא יכול להתחבר לתורה, נדרש מאתנו להפסיק להיות קשים ולנסות להתאים את עצמנו לתורה.

לעזי פנים שבדור יש תפקיד, ה' לא נתן לעזי הפנים אלף דורות, אבל שתל אותם בכל דור, באופן שהם בטלים בדור. התפקיד שלהם הוא להבליט כל הזמן כמה התורה היא לא שמיימית, וכמה היא רחוקה. צריך לדעת שיש תפקיד לנשמות האלו, נשמות עם חוצפה מכריחות אותנו לעיבוד נפשי גדול, הם מזכירות לנו כמה עבודה וכמה עומק צריכים לפתח בקרבנו כדי להשתייך לתורה, כמה עבודת ריכוך נדרשת כדי להשתייך לתורה.

הרב קוק במאמר "נשמות של עולם תוהו", מדבר על עזי פנים שבדור, ושם כותב גיבורי כוח לא נבהלים "יודעים שהגילויים האלו של עזות באות לשכלולו של עולם לאמץ כוחות"... "הסופות הללו יחולו גשמי נדבה". בוודאי שעזות פנים זה רע מאוד, נהר של אש נופל על ראשיהם של עזי פנים שמתריסים ומרחיקים ומתרחקים מן האמת, אבל מי שרוצה שהסופות יחוללו גשמי נדבה לא נבהל מעזי פנים ולא נכנע להם, לא נחלש בעקבות

האמירות שלהם ולא מאבד את הביטחון העצמי בגלל העוצמות האדירות של ההתרסה כי זה מעצור של הגשמים. גיבורי כוח מבינים שתפקיד החוצפה והעזות הוא להגביר את הבושת, להגביר את השינויים שאנו מצליחים לחולל בנו, מי שרוצה שהשמיים יביאו גשם עד אליו, רוצה קשר עם השמיים צריך להיות יותר פתוח. באדמה קשה המים לא יחלחלו ולא יצמיחו, צריך בושת פנים כדי שהגשמים יחלחלו ויהיו גשמי ברכה. בושת פנים יוצרת ברכה, השפעות רחניות שחודרות לנפש שלנו ומצמיחות.

עזות פנים נקראת בנביא "מצח אישה זונה", מסביר המהר"ל שאישה באופן הכי טבעי שלה רוצה להקים בית ומשפחה, זה אומר שהיא צריכה להשתנות ליצור תהליכים נפשיים ורגשיים. אישה שלא רוצה להקים בית נלחמת נגד הטבע שלה, נגד הרצון להביא חיים להקים משפחה זוהי עקשנות שלא במקומה, זה חוסר פתיחות למה שמתבקש מן הנפש. המצח שבנו, המחשבות, ההיגיון שלנו צריך להיות מוכן להשתנות, בושת פנים. אדם נחוש בצורת החשיבה שלו, שלא מוכן להיפתח לתורה מבליט את המרחק ולא מגלה את המטרה של המרחק- להשתנות ולגשר על הפערים. כל פעם שיורד גשם צריך פתיחות "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת לך מטר ארצך". "ולא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא היה להם בושת פנים" מי שלא מוכן להיות מושפע הוא נהיה יבש וחרב כמו אדמה חרבה שאין בה לחלוחית וחיות.

דווקא בתקופה שבה יש תביעה גדולה להתחוללות מחשבתי ונפשית ללידה שאדם צריך לעבור בעצמו, דווקא אז מתגלות נשמות של עזי פנים, להבליט את הצורך לא להישאר במקום הנוכחי. "הנשמות בועטות ומשברות ומכלות מי יגור לנו אש אוכלה". אנו צריכים לקחת את העזות הזאת ולהשתמש בה בתור זרז כדי ש"הסופות יחוללו גשמי נדבה". אולי אפילו נזכה לכפר על עזי פנים שבדור, אם נוציא יקר מזולל אם נתמלא בושה גדולה, נגלה שהיה טעם בעזות הזאת, נזכה לכפר עליהם, לזכות אותם. ללכת בעקבות האבות, שאחד מסימני ההיכר שלהם שהם ביישנים, בפרט אומר המהר"ל יצחק שעיקר מידתו היא מידת הבושה. הביישנות הנכונה אותה מוכנות, הקשבה, רוך נפשי ופתיחות מאוד גדולה כדי שלאט לאט המרחק בינינו לבין התורה ילך ויתקצר, השמים יתנו את ברכתם, גשמי נדבה יבואו, ויחד עם גשמי נדבה יבואו עוד בשורות טובות.